

Respons

Somalia: Rer Hamar-befolkningen i Mogadishu

- Hvor stor er Rer Hamar-befolkningen?
- Lever de i bosetninger for internt fordrevne?
- Står de overfor spesielle sikkerhetsmessige utfordringer?
- I hvilken grad har Rer Hamar-folk som flyktet returnert?

Begrepsavklaringer

Rer Hamar betyr «folket fra Mogadishu», og omfatter ulike slektskapsgrupper med sammensatt, men opprinnelig ikke-somalisk bakgrunn. Mange av dem er etterkommere av arabiske og persiske handelsmenn som slo seg ned i Mogadishu i middelalderen. Rer Hamar-befolkningen kan også omtales som Benadir-befolkningen, som ikke bare omfatter Rer Hamar, men også andre grupper med liknende bakgrunn i Benadir-området (Adams 2011, s. 9-10 og 92). Benadir referer her ikke til regionalstaten Benadir, men til det historiske kystlandskapet i Sør-Somalia, som byene Mogadishu, Merka og Barawe er en del av.¹ Både Rer Hamar og Benadir er altså samlebetegnelser med en geografisk referanse og ikke navn på stamfedre.²

Kilder

Informasjon om Rer Hamar-befolkningen etter det somaliske statssammenbruddet i 1991 er svært begrenset, og det er således ikke mulig å gi en detaljert og uttømmende redegjørelse for deres situasjon. Denne responsen bygger i stor grad på informasjon fra representanter for Rer Hamar-befolkningen (kilde A) som Landinfo møtte i Mogadishu i februar 2019, samt informasjon fra en Rer Hamar-representant som returnerte til byen for noen år tilbake og fortsatt bor der (kilde B). Begge disse kildene ønsket å være anonyme.

¹ Benadir er et låneord fra arabisk, en flertallsform av *bandar*, som betyr havneby. Området har altså fått navnet sitt på grunn av disse kystbyene.

² Dette utelukker ikke at personer som tilhører disse befolkningsgruppene kan oppgi begrepene som en del av sin «klanrekke». Også representantene vi møtte i Mogadishu i februar 2019 omtalte seg først som Benadir og deretter som Rer Hamar.

Bakgrunn: Flukt og tilpasning

Kildene er omforente om at Rer Hamar-befolkningen ble hardt rammet av vold, voldtekt, tap av eiendom og plyndring begått av de bevæpnede Hawiye-gruppene som felte Siad Barre-regimet på begynnelsen av 1990-tallet, og at mange flyktet (se for eksempel Gundel 2009, s. 17; Marchal 2011, s. 11; Rift Valley Institute 2017, s. 65).³ Mens personer tilhørende de somaliske klanene flyktet til sine respektive klaners hjemområder, flyktet Rer Hamar-folk i all hovedsak til Kenya, Yemen og andre land (Adams 2011, s. 254 - 255; Pérouse de Montclos 2008, s. 297).

Rer Hamar-folk som ble igjen, tilpasset seg den nye situasjonen og tilegnet seg på ulike måter en viss grad av beskyttelse fra Hawiye-klanene som den dag i dag dominerer Mogadishu, blant annet gjennom betaling og ekteskap (Gundel 2009, s. 17-18; Landinfo 2009, s. 2). Kilde A ville ikke gå videre inn på hvordan de som ble igjen har tilpasset seg, men kilde B forklarte at noen ble beskyttet gjennom sosiale bånd som eksisterte allerede før statssammenbruddet (se også Marchal 2011, s. 11-12).

Hvor stor er Rer Hamar-befolkningen?

Det finnes ingen offisielle tall over Rer Hamar-befolkningens størrelse, verken før eller etter statssammenbruddet (Adams, e-post mars 2019). Kildene er uansett omforente om at de utgjør flertallet av befolkningen i bydelen Hamar Weyne (Bryld & Kamau 2012, s. 15-16; kildene A, B, C, D og E),⁴ men en liten del av befolkningen i Mogadishu.⁵

Kildene er også omforente om at en vesentlig del av Rer Hamar-befolkningen flyktet som følge av volden de ble utsatt for på begynnelsen av 1990-tallet. Enkelte kilder mener at langt over halvparten flyktet (se Landinfo 2005).⁶ Det eneste konkrete tallet som Landinfo har funnet, er fra UNHCR og viser at det i 1994 oppholdt seg cirka 4500 flyktninger i Kenya tilhørende Benadir-befolkningen (IRB 1999). Som nevnt over, omfatter Benadir-befolkningen ikke bare Rer Hamar, men også andre grupper med liknende bakgrunn. Sammenholdt med narrativet om at en vesentlig del av Rer Hamar-befolkningen på denne tiden hadde flyktet til Kenya og andre

³ Den Hawiye-baserte opprørsgruppen United Somali Congress (USC) inntok Mogadishu i desember 1990. Situasjonen «normaliserte» seg fra 1992, ved at folk fra ulike klaner begynte å vende tilbake til byen (Marchal 2002, s. 11-12).

⁴ Enkelte kilder, inkludert kilde A, viser til at Rer Hamar også utgjør flertallet i Shangani, men store deler av denne bydelen ligger fortsatt i ruiner og fremstår som nærmest folketom (Landinfos egne observasjoner, september 2017; kilde B).

⁵ Det finnes ingen oversikt over befolkningen i Mogadishu, men en befolkningsundersøkelse fra 2015, gjennomført av somaliske myndigheter med støtte fra blant annet FNs befolkningsfond, ga et estimat på 1,65 millioner, inkludert internt fordrevne (UNFPA 2015, s. 31). Undersøkelsen gir ingen informasjon om hvordan dette estimatet fordeler seg over de ulike bydelene. For øvrig er Hamar Weyne en liten bydel (se for eksempel UNHCR 2007). Landinfo har ved flere anledninger kjørt og spassert gjennom bydelen, og inntrykket vårt er at det bor nokså få mennesker her sammenliknet med andre bydeler.

⁶ Både Marchal (2012, s. 11) og kilde B viser til at det først og fremst var «lyshudede» Rer Hamar som flyktet. De ulike Rer Hamar-slektsgruppene omtales som enten lyshudet (gibil cad) eller mørkhudet (gibil madow) (Adams 2011, s. 106). Førstnevnte mener at de har høyere status fordi de påberoper seg å være «rene» etterkommere av araberne som slo seg ned i Mogadishu i middelalderen, mens sistnevnte i større grad blandet seg med etniske somaliere (Adams 2011, s. 122-123). Begrepene brukes fortsatt, men begge gruppene inkluderer medlemmer med ulike hudfargenyanser (kilde B).

land, tilsier tallet fra UNHCR at det er snakk om en svært liten befolkningsgruppe.⁷ Kilde B deler denne vurderingen, og anslår at dagens Rer Hamar-befolkning i Mogadishu utgjør rundt 10 000 mennesker.

Lever Rer Hamar-befolkningen i bosetninger for internt fordrevne?

Det foreligger ingen informasjon som tilsier at Rer Hamar-befolkningen lever i bosetninger for internt fordrevne i og rundt Mogadishu. Heller ingen av Rer Hamar-representantene vi møtte i Mogadishu i februar 2019 var kjent med at Rer Hamar-folk bor i slike bosetninger.

Ovennevnte underbygges av at Rer Hamar-befolkningens bosettingsmønster står i sterk kontrast til det som gjelder for dem som bor i bosetningene. Det store flertallet av dem som bor i bosetningene er internt fordrevne, som mangler midler til å bosette seg utenfor bosetningene (Landinfo 2016). De som bor i bosetningene har videre blitt tvunget til å flytte til stadig mer perifere områder i takt med at etterspørselen og prisene på eiendom i Mogadishu har økt (Landinfo 2018, s. 10).

Rer Hamar-befolkningen bor derimot der de alltid har bodd. De fleste bor i gamlebyen Hamar Weyne, men enkelte familier bor også i andre sentrale bydeler.⁸ Ifølge kilde B okkuperer de dominerende Hawiye-klanene fortsatt eiendom,⁹ men Rer Hamar-befolkningen i Hamar Weyne, der de fleste bor, har i stor grad fått tilbake husene sine ved å betale opptil 10 000 USD til okkupantenes klan og/eller myndighetsdomstoler. Kilde A og B understrekte at Rer Hamar-befolkningen klarer seg gjennom pengeoverføringer fra slektninger i USA, Storbritannia, Sverige, Norge og andre land.

Står Rer Hamar-befolkningen overfor spesielle sikkerhetsmessige utfordringer?

Dagens sikkerhetssituasjon i Mogadishu er omtalt i et eget temanotat (Landinfo 2018). Spørsmålet er hvorvidt Rer Hamar-befolkningen står overfor sikkerhetsmessige utfordringer utover dette. Rer Hamar-representantene vi møtte i februar 2019 (kilde A) forklarte at de ikke står overfor noen direkte sikkerhetsmessige trusler, men understrekte at de utgjør en minoritet. Dette er i tråd med informasjonen i ovennevnte temanotat om at ingen grupper eller klaner systematisk utsettes for vold i Mogadishu i dag, men at personer som ikke tilhører de dominerende klanene i byen er potensielt mer sårbare for kriminelle handlinger.

I hvilken grad har Rer Hamar-folk som flyktet returnert?

Heller ikke her finnes det tall. Ifølge kilde B har noen få personer tilhørende Rer Hamar-befolkningen som flyktet fra Mogadishu, returnert for å se til eiendom. Kilden understrekte imidlertid at dette dreier seg om personer, vedkommende selv inkludert, som har statsborgerskap i et annet land og ikke nødvendigvis har til hensikt å bli boende i byen. Noen

⁷ Ifølge kilde B utgjør trolig Bandhabow og Shanshi de største Rer Hamar-gruppene i Mogadishu, men også Rer Faqi og andre er til stede. Bryld og Kamau (2012, s. 15) viser til at Bandhabow og Shansi utgjør majoriteten i bydelen Hamar Weyne.

⁸ Bydeler som nevnes i denne sammenheng er Shangani, Hamar Jabjab, Waberi, Abdiaziz og Shibis (Bryld & Kamau 2012, s. 15-16; kildene A, B, C, D og E).

⁹ Ikke alle fikk husene sine okkupert på 1990-tallet. Ifølge kilde B unngikk noen Rer Hamar-familier dette fordi de hadde sosiale bånd til og ble beskyttet av personer fra de dominerende Hawiye-klanene.

leier ut eiendom i Mogadishu mens de selv blir boende i utlandet, mens andre selger unna fordi de ikke ser noen fremtid i Mogadishu.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Adam, A. (2011). *'Benadiri People of Somalia: With Particular Reference to the Reer Hamar of Mogadishu'* [PhD thesis]. London: School of Oriental and African Studies (SOAS).
- Bryld, E. & Kamau, C. (2012, mai). *Political Economy Analysis in Mogadishu*. København: Tana. Tilgjengelig fra <https://tanacopenhagen.com/wp-content/uploads/2015/06/Political-Economy-Analysis-of-Mogadishu-full-report.pdf> [lastet ned 27. mars 2019]
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (1999, 31. desember). *The "Benadir" refugee camp including location and ethnic backgrounds of camp dwellers*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/docid/3ae6ad7b64.html> [lastet ned 27. mars 2019]
- Gundel (2009, desember). *Clans in Somalia*. Wien: Austrian Centre for Country of Origin & Asylum Research and Documentation. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/pdfid/4b29f5e82.pdf> [lastet ned 27. mars 2019]
- Landinfo (2005, 20. januar). *Somalia: Rer Hamar-befolkningen*. Oslo: Landinfo. Rapport unntatt offentlighet.
- Landinfo (2009, 17. desember). *Somalia: Rer Hamar*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/1091/1/1091_1.pdf [lastet ned 3. mars 2019]
- Landinfo (2014, 14. august). *Somalia: Behandlingsmuligheter og medikamenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Landinfo-temanotat-Somalia-Behandlingsmuligheter-og-medikamenter-14082014.pdf> [lastet ned 2. april 2019]
- Landinfo (2016, 11. november). *Bosetningene i Mogadishu*. Oslo: Landinfo. <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Respons-Somalia-Bosetningene-i-Mogadishu-11112016.pdf>
- Landinfo (2018, 15. mai). *Sikkerhetsmessige utfordringer i Mogadishu*. Oslo: Landinfo. <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/05/Temanotat-Somalia-Sikkerhetsmessige-utfordringer-i-Mogadishu-15052018.pdf>
- Marchal, R. (2002, august). *A Survey of Mogadishu's Economy*. Nairobi: European Commission. Tilgjengelig fra http://www.eeas.europa.eu/archives/delegations/somalia/documents/more_info/mogadishu_economic_survey_en.pdf [lastet ned 13. mai 2019]

- Pérouse de Montclos, M. (2008). Humanitarian aid, war, exodus, and reconstruction of identities: A case study of Somali “minority” refugees in Kenya. *Nationalism and Ethnic Politics* 14(2), 289-321.
- Rift Valley Institute (2017). *Land Matters in Mogadishu*. Nairobi: Rift Valley Institute. Tilgjengelig fra <http://riftvalley.net/publication/land-matters-mogadishu> [lastet ned 2. april 2019]
- UNFPA, dvs. United Nations Population Fund (2014, oktober). *Population Estimation Survey 2014 for the 18 pre-war regions of Somalia*. Nairobi: UNFPA. Tilgjengelig fra <http://somalia.unfpa.org/sites/arabstates/files/pub-pdf/Population-Estimation-Survey-of-Somalia-PESS2013-2014.pdf> [lastet ned 2. april 2019]
- UNHCR (2007, februar). *Points of Interest in Mogadishu*. Nairobi: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/docid/482305e12.html> [lastet ned 3. april 2019]

Muntlige kilder

- Adam, Anita, forfatter av PhD-avhandlingen referert ovenfor. E-post 5. mars 2019.
- Kilde A, religiøs leder og to andre representanter for Rer Hamar-befolkningen. Møte i Mogadishu, 12. februar 2019.
- Kilde B, representant for Rer Hamar-befolkningen, som returnerte til Mogadishu for noen år tilbake. E-poster 4. mars, 12. mars og 12. mai 2019.
- Kilde C, lokal ressursperson. Møter i Mogadishu, 12. februar 2019 og 27. september 2017.
- Kilde D, lokal ressursperson. Møte i Mogadishu, januar 2014.
- Kilde E, lokal ressursperson. Møte i Mogadishu, oktober 2006.

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.